

Tiltale og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans

Som 1. instans i straffesager fungerer alene byretten, idet landsretten, som efter de tidligere gældende regler var 1. instans i nævningsager, nu alene efter ikrafttræden den 1. januar 2008 af politi- og domstolsreformens regler om nævningsager fungerer som appelinstant i straffesager.

Bestemmelser om tiltale og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans er indeholdt i retsplejelovens kapitel 77 (Tiltale og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans), der viderefører de tidligere gældende bestemmelser i kapitel 76 om iværksættelse af tiltale og forberedelse af domsforhandling ved landsret og bestemmelserne i de tidligere gældende kapitler 80 og 81 om tiltalerejsning og forberedelse af domsforhandling ved byret.

Det er i retsplejelovens § 833 bestemt, at tiltalerejsning og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans sker efter reglerne i kapitel 77, medmindre andet er bestemt i kapitel 79 om nævningsager eller i kapitel 80 om sager, hvor der ikke medvirker lægdommere. Bestemmelserne i kapitel 77 finder anvendelse i sager, der skal behandles som domsmandssager, men bestemmelserne finder som udgangspunkt også anvendelse i sager, der skal behandles uden medvirken af domsmænd og i sager, der skal behandles under medvirken af nævninger.

I kapitel 1 omtales under 1.1. bestemmelser omkring tiltalespørgsmålet. Under 1.2. og 1.3. omtales bestemmelserne om anklageskriftet, herunder kravene til indholdet af anklageskriftet, adgang til at udvide tiltalen samt til at foretage ændringer i anklageskriftets angivelser. Endvidere behandles spørgsmål om værneting. Under 1.4. omtales bestemmelserne om bevisfortegnelse og om, hvilke dokumenter der i øvrigt skal følge med ved anklageskriftets indlevering til retten. Under 1.5. omtales fremgangsmåden ved afgørelse af tvister om bevisførelsen.

1.1.1. Tiltalerejsning

Under 1.6. om forberedelse af hovedforhandlingen omtales reglerne om bevisoptagelse forud for hovedforhandlingen, herunder reglerne om videoafhøring af børn. Endvidere omtales reglerne om adgang til forud for hovedforhandlingen at træffe bestemmelse om dørlukning mv. og adgang til forhåndsafvisning af sagen. Derudover omtales spørgsmål vedrørende berømmelse af hovedforhandlingen, herunder fastsættelse af tid og sted for hovedforhandlingen, beskikkelse af forsvarer og indkaldelse af tiltalte til hovedforhandlingen. Endelig omtales under 1.7. bestemmelsen om afholdelse af et forberedende retsmøde og under 1.8. reglerne om skriftlig forelæggelse. Endelig indeholder kapitel 1 under 1.9. omtale af digital kommunikation med retten og under 1.10. omtale af digitale retssager.

1.1. Tiltalespørgsmålet

1.1.1. Tiltalerejsning

Tiltalerejsning sker ved, at der enten udfærdiges et anklageskrift, jf. herom nedenfor under 1.2, at der udfærdiges en retsmødebegæring med henblik på tiltalerejsning i retten for at søge sagen fremmet som tilståelsessag i medfør af retsplejelovens § 831, jf. herom nedenfor under 4.1, eller ved, at der udfærdiges et bødeforelæg, jf. herom nedenfor under 4.2. Anklageskrift eller retsmødebegæring fremsendes til retten, der herefter berammer sagen, således at hovedforhandling eller et retsmøde til behandling af sagen som tilståelsessag kan afholdes.

Tidspunktet for tiltalerejsning har betydning i flere relationer i forbindelse med forberedelse og afvikling af hovedforhandlingen. Retten skal fremme enhver sag med den hurtighed, som dens beskaffenhed kræver og tillader. Hovedforhandlingen skal berammes hurtigst muligt og så vidt muligt berammes inden for 2 uger fra anklagemyndighedens indlevering af anklageskrift til retten og til et sådant tidspunkt, at sagen kan gennemføres inden for rimelig tid. Er sigtede varetægtsfængslet, skal hovedforhandlingen gennemføres hurtigst muligt, jf. herved retsplejelovens § 843 a, som affattet ved lov nr. 714 af 8. juni 2018, og nedenfor under 1.6.5.1.

Når anklageskrift er indleveret, kan retten, hvis det findes hensigtsmæssigt, indkalde parterne til et **forberedende retsmøde**, jf. retspleje-

1.1.2.1. Afgørelse af tiltalespørgsmålet skal være truffet »inden rimelig tid«

lovens § 849, stk. 1. Før anklagemyndigheden har indleveret anklageskrift, kan forberedende retsmøde kun afholdes efter anmodning fra en part, jf. § 849, stk. 2, og nedenfor under 1.7.

Tiltalerejsning har betydning med hensyn til **forsvarerbeskikkelse**. Efter retsplejelovens § 731, stk. 1, litra d, skal der beskikkes forsvarer, når tiltale er rejst i sager, der skal behandles under medvirken af nævninger eller domsmænd. Efter § 731, stk. 1, litra e, skal der beskikkes forsvarer, når tiltale er rejst i sager, i hvilke der bliver spørgsmål om højere straf end bøde.

En advokat, der er **beskikket for forurettede** i medfør af reglerne i retsplejelovens kapitel 66 a, har samtidig med beskikkelsen adgang til rapportmateriale vedrørende den forurettedes forklaring til politiet og andre dokumenter vedrørende den forurettede. Advokaten har først adgang til at gøre sig bekendt med sagens øvrige materiale, som politiet har tilvejebragt, når der er rejst tiltale i sagen, jf. § 741 c, stk. 2.

Tiltalerejsning er også afgørende for, om forsvareren skal have underretning om, at der er udført **agentvirksomhed**, jf. herved retsplejelovens § 754 d. Hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring eller til tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger, som denne har modtaget, jf. herved § 741 c, stk. 2, 3. pkt., hvorefter § 729 c finder tilsvarende anvendelse.

Efter retsplejelovens § 767, stk. 2, kan retten, når anklagemyndigheden har indleveret anklageskrift til retten, og retten har fastsat tidspunkt for hovedforhandlingen, ved udløb af en frist efter § 767, stk. 1, bestemme, at varetægtsfængslingen eller foranstaltningen skal fortsætte uden yderligere forlængelser, indtil der er afsagt dom i sagen. Se herom nedenfor under 1.6.5.4.

1.1.2. Frist for afgørelse af tiltalespørgsmålet

1.1.2.1. Afgørelse af tiltalespørgsmålet skal være truffet »inden rimelig tid«

Efter retsplejelovens § 719, stk. 1, tilkommer offentlig påtale og hermed tiltalerejsning politidirektøren, medmindre andet følger af rets-

1.1.2.1. Afgørelse af tiltalespørgsmålet skal være truffet »inden rimelig tid«

plejeloven, eller efter regler fastsat i medfør af retsplejeloven. Statsadvokaten påtaler efter § 719, stk. 2, ankesager ved landsret.¹

Påtale af de strafbestemmelser, der er indeholdt straffelovens kapitel 12, som angår forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, sker efter justitsministerens påbud, jf. straffelovens § 110 f. Tilsvarende gælder en række strafbestemmelser, der er opregnet i straffelovens kapitel 13, der omhandler forbrydelser med statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv., jf. herved straffelovens § 118 a.

Ved lov nr. 493 af 17. juni 2008 blev der indsat regler i retsplejeloven om frister til afgørelse af tiltalespørgsmålet.² Indtil da havde den eneste bestemmelse i retsplejeloven om »sagens hurtighed« været § 96, stk. 2, hvorefter de offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted. Objektivitetsprincippet og kravet til hurtig sagsbehandling fremgår også af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 1, om retten til en retfærdig rettergang inden for en rimelig frist.³

Ved lovændringen i 2008 blev der indsat nye § 718 a og § 718 b i retsplejeloven. I retsplejelovens § 718 a er der regler om frister vedrørende afgørelse af tiltalespørgsmålet samt regler om underretning af sigtede. § 718 b indeholder regler om sigtedes adgang til at indbringe spørgsmålet for retten, når der ikke er truffet afgørelse om tiltalespørgsmålet inden 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen. Bestemmelsen indeholder endvidere regler om rettens adgang til at fastsætte frist for anklagemyndighedens afgørelse af tiltalespørgsmålet.

1. Retsplejelovens § 719 er nyaffattet ved lov nr. 166 af 27. februar 2016 § 1, nr. 2. Efter den tidligere affattelse, påtalte statsadvokaten efter den dagældende § 719, stk. 2, straffesager, der behandles som nævningesager ved byretten, eller som behandles under medvirken af domsmænd som følge af tiltaltes beslutning efter § 687. Statsadvokaten påtalte endvidere en række overtrædelser af bestemmelser i straffeloven, der nærmere var opregnet i den dagældende § 719, stk. 2, nr. 3.

2. Lovændringen bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger mv. Se om lovændringen Rigsadvokatens Meddelelse nr. 5/2008 (revideret 17. september 2015): »Langvarige sigtelser.« Se endvidere om tempoet i strafferetsplejen, Gorm Toftegaard Nielsen: Straffesagens gang, 5. udg. 43ff. og Eva Smith: Straffeprocessen 146f.

3. Se Rigsadvokatens Meddelelse nr. 4/2009 (revideret 18. april 2018): »Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen.«

1.1.2.1. Afgørelse af tiltalespørgsmålet skal være truffet »inden rimelig tid«

Efter retsplejelovens § 718 a, stk. 1, skal afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning træffes **inden rimelig tid efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen**. Ved vurderingen af, hvilken sagsbehandlingstid der kan anses for rimelig, skal der lægges særlig vægt på sagens betydning for sigtede og forurettede. Der skal endvidere lægges vægt på blandt andet sagens beskaffenhed og omstændigheder samt sagens samfundsmæssige betydning.

Ved vurderingen af længden af den periode, der kan betegnes som »inden rimelig tid«, indgår der en række faktorer, der til en vis grad trækker i hver sin retning. Sagen kan være kompliceret med f.eks. flere sigtede og/eller mange forhold. Der kan være behov for en omfattende efterforskning i form af bl.a. afhøring af vidner, gennemgang af dokumenter og indhentelse af sagkyndige erklæringer. I store sager om økonomisk kriminalitet vil der kunne være behov for særligt tidskrævende undersøgelser, herunder revisorgennemgang af omfattende regnskabsmateriale. Udtrykket »inden rimelig tid« i relation til tiltalespørgsmålet må også ses i relation til, at sigtede har udfoldet store bestræbelser på at tilsløre sine kriminelle økonomiske aktiviteter eller modvirker efterforskningen.

Retsplejelovens §§ 718 a og 718 b varetager i første række hensynet til sigtede. Det er efter § 718 a af hensyn til sigtede, at afgørelse om tiltalespørgsmålet skal træffes inden rimelig tid, og det er alene sigtede, der efter § 718 b kan indbringe sagen vedrørende tiltalespørgsmålet for retten, jf. herom nedenfor under 1.1.2.4. Det er da også i bemærkningerne anført, at generelt må hensynet til sigtede tillægges betydelig vægt, da en sigtelse for et strafbart forhold for langt de fleste mennesker vil udgøre en betydelig belastning. Hensynet skal også tillægges vægt i tilfælde, hvor den sigtede ikke konkret har givet udtryk for et ønske om en snarlig afklaring af sagen.

Er der f.eks. tale om en sag, hvor en person har været udsat for voldtægt eller grov vold, vil også hensynet til den forurettede med betydelig vægt tale for, at sagen fremmes meget hurtigt.

Rigsadvokaten har i Meddelelser nr. 11/2008 (revideret 3. maj 2017) givet **målsætninger for politiets og anklagemyndighedens sagsbehandlingstid** i sager om vold, voldtægt og våben. Målsætningen for politiets og anklagemyndighedens sagsbehandlingstid i voldssager er fastsat således, at det samlede tidsforbrug fra sigtelsen til sagens ind-

1.1.2.2. Sigtede er under 18 år eller er varetægtsfængslet

bringelse for retten ikke overstiger 30 dage. I voldtægtssager mv. er målsætningen fastsat til 60 dage (4 måneder, hvor der sker mentalundersøgelse af sigtede og eventuel tillige forelæggelse for Retslægerådet), og i sager om ulovlig besiddelse af skydevåben og knive på offentligt tilgængelige steder, 30 dage.

Efter retsplejelovens § 985 a, stk. 1, kan Den Særlige Klageret efter rigsadvokatens begæring tillade, at retsforfølgning i en sag, som er **på-dømt ved en domstol uden for den danske stat, og hvor tiltalte er frifundet**, finder sted her i landet, når betingelserne i § 976, stk. 1, nr. 1, er opfyldt.⁴

Klageretten kan således tillade, at retsforfølgning finder sted, hvis der ifølge en tilståelse, som tiltalte senere har afgivet, eller andre beviser, der senere er kommet for dagen, må antages, at tiltalte har begået den forbrydelse, som tiltalte er frifundet for ved den udenlandske dom.

Der er ingen absolut frist for Rigsadvokaten til at fremsætte begæring om retsforfølgning, men begæringen skal indgives til Klageretten inden rimelig tid efter, at anklagemyndigheden har fået de oplysninger, der kan føre til retsforfølgning.

Rigsadvokatens begæring om retsforfølgning her i landet skal ved henvisningen i retsplejelovens § 985 a, stk. 2, til § 979, stk. 2, 1. pkt., indgives skriftligt til Klageretten og må angive de omstændigheder, hvorpå den støttes, og de beviser, som menes at kunne give sagen et andet udfald.

Ved henvisningen til retsplejelovens § 979, stk. 2, 4. pkt., er det angivet, at en udskrift af den tidligere dom bør medfølge. Dommen skal være oversat til dansk.

I retsplejelovens § 985 a, stk. 3, er det anført, at sagen behandles ved byretten efter de almindelige regler om hovedforhandling i 1. instans. Er betingelserne for nævningebehandling opfyldt, skal sagen behandles som nævningsag. Tiltalte kan fravælge nævningebehandling, jf. herved § 687.

1.1.2.2. Sigtede er under 18 år eller er varetægtsfængslet

Kravet om hurtig afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning er skærpet, såfremt sigtede er **varetægtsfængslet eller under 18 år**. Afgørelsen skal da træffes **hurtigst muligt**, jf. retsplejelovens

4. § 985 a er indsat ved lov nr. 490 af 17. juni 2008 § 2, nr. 1.

§ 718 a, stk. 1, 2. pkt. Løslades sigtede eller fylder sigtede 18 år inden afgørelsen af tiltaleespørgsmålet, vil den almindelige regel i § 718 a, stk. 1, 1. pkt., om afgørelse af tiltaleespørgsmålet inden rimelig tid finde anvendelse.

1.1.2.3. **Underretning om tiltaleespørgsmålet til sigtede og forsvarer**

Efter retsplejelovens § 718 a, stk. 2, skal anklagemyndigheden skriftligt underrette sigtede om, hvorpå sagen beror, og hvornår afgørelse i sagen kan forventes truffet, hvis afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning ikke er truffet, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 831 inden 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen. Har sigtede en forsvarer, skal genpart af underretningen sendes til denne. Der skal ske underretning på ny, hvis der 1 år efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning, eller anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831.

Er der udsendt bødeforelæg til sigtede, anses det for en tiltalerejsning, og der skal derfor ikke ske underretning, hvis et bødeforelæg er udsendt inden for fristen på 1 år og 6 måneder.

Fristen på 1 år og 6 måneder regnes fra det tidspunkt, hvor politiet har **gjort sigtede bekendt med sigtelsen**. Er en person f.eks. blevet afhørt som mistænkt eller mulig mistænkt i forbindelse med et strafbart forhold uden formelt at være blevet sigtet, og har politiet ikke senere haft grundlag for at rejse en formel sigtelse mod den pågældende, vil der ikke i medfør af bestemmelsen skulle ske underretning.

Er der omvendt tale om en sag, hvor en person er blevet afhørt uden formelt at være blevet sigtet, men hvor det f.eks. under efterforskningen senere konstateres, at der burde have været rejst en formel sigtelse mod den pågældende, vil den pågældende have krav på underretning, hvis der efter 1 år og 6 måneder fra det tidspunkt, hvor den mistænkte reelt må anses for sigtet, fortsat ikke er truffet afgørelse om tiltaleespørgsmålet.

Vurderingen af, om en person burde have været sigtet under tidligere afhøringer, må ske på grundlag af de oplysninger, som på dette tidspunkt forelå i sagen. Er grundlaget for at sigte den pågældende

1.1.2.4. Indbringelse af fristspørgsmålet for retten

først tilvejebragt senere, gælder fristerne for underretning tidligst fra dette tidspunkt. Fristen begynder ikke at løbe, hvis der iværksættes efterforskning, der forudsætter, at den pågældende ikke får kendskab til, at vedkommende er mistænkt eller sigtet, herunder f.eks. i form af telefonaflytning, indhentelse af oplysninger fra udlandet eller lignende.

Underretningen skal indeholde meddelelse om, hvorpå sagen beror, og hvornår afgørelse i sagen kan forventes truffet. Der skal gives klagevejledning om muligheden for at klage til den overordnede anklagemyndighed over sagsbehandlingstiden mv.

Det følger af retsplejelovens § 718 a, stk. 2, 2. pkt., at **genpart af underretningen skal sendes til sigtedes forsvarer**, hvis sigtede har en sådan. Har sigtede ikke en forsvarer, har retten mulighed for at beskikke en forsvarer i medfør af § 732. Det er anført i lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen, at der som altovervejende hovedregel bør ske beskikkelse, hvis den sigtede ønsker det. Underretning af sigtedes forsvarer skal ske, uanset om forsvareren er beskikket af retten eller er antaget af sigtede selv. Underretning af forsvareren forudsætter, at politiet er bekendt med, at sigtede har en forsvarer.

Hvis der 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor sigtede af politiet er gjort bekendt med sigtelsen, fortsat ikke er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af retsplejelovens § 831, vil sigtede kunne indbringe spørgsmålet for retten, jf. nedenfor under 1.1.2.4.

Om klagevejledning over sagsbehandlingstiden, se Rigsadvokatens Meddelelse nr. 5/2008 (revideret 17. september 2015).

1.1.2.4. Indbringelse af fristspørgsmålet for retten

Sigtede kan indbringe sagen for retten, hvis afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning ikke er truffet, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af retsplejelovens § 831 **inden 1 år og 6 måneder** efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen, jf. herved § 718 b, stk. 1.

Indbringelse finder sted for at fremskynde anklagemyndighedens afgørelse af tiltalspørgsmålet. Hvis der efter en samlet vurdering af hensynet til den sigtede, forurettede, sagens beskaffenhed og omstændig-

heder samt sagens samfundsmæssige betydning er særlig grund til at kræve fremskyndelse af anklagemyndighedens afgørelse af tiltale-spørgsmålet, kan retten undtagelsesvis fastsætte en frist herfor.

Bestemmelsen om fastsættelse af frist kan ifølge forarbejderne alene anvendes over for tilfælde med **meget langvarige sigtelser** og er tiltænkt et snævert anvendelsesområde.

Fristen skal være på mindst 3 måneder og højst 1 år, jf. nedenfor under 1.1.2.4.1.

Retten afgørelse træffes ved kendelse. Kendelsen kan kæres i medfør af retsplejelovens § 968, stk. 1.

Bestemmer retten sig til ikke at fastsætte en frist, kan sigtede på ny indbringe spørgsmålet for retten, dog tidligst efter 1 års forløb. 1-årsfristen regnes fra det tidspunkt, hvor retten har truffet afgørelse om ikke at fastsætte en frist, jf. retsplejelovens § 718 b, stk. 4. I tilfælde, hvor sigtede har kærret rettens afgørelse om ikke at fastsætte en frist, og hvor kæreinstansen stadfæster den i 1. instans trufne afgørelse, regnes 1-årsfristen dog fra tidspunktet for kæreinstansens afgørelse.

Sigtedes anmodning til retten skal indeholde en adresse, hvortil meddelelser kan sendes, jf. retsplejelovens § 718 b, stk. 5.

Sigtede skal indkaldes til retsmødet, medmindre retten træffer anden bestemmelse. Indkaldelse kan ske ved brev til den i retsplejelovens § 718 b, stk. 5, angivne adresse. Udebliver sigtede fra retsmødet, hvortil vedkommende er indkaldt, anses anmodningen for bortfaldet, jf. § 718 b, stk. 6.

Forurettede og eventuel bistandsadvokat skal underrettes om retsmødet, jf. herved retsplejelovens § 718 b, stk. 7.

Underretning kan undlades, hvor et større antal personer – f.eks. i en bedragerisag – er forurettede.

1.1.2.4.1. Fastsættelse af frist

Retten kan undtagelsesvis fastsætte en frist for anklagemyndighedens afgørelse af tiltale-spørgsmålet. Dette kan ske, såfremt der efter en samlet vurdering af hensyn til den sigtede, sagens beskaffenhed og omstændigheder samt dens samfundsmæssige betydning er særlig grund til at kræve fremskyndelse af anklagemyndighedens afgørelse af tiltale-spørgsmålet. Fristen skal være på **mindst 3 måneder og højst 1 år**, jf. herved retsplejelovens § 718 b, stk. 2.

Frist fastsat til 6 måneder i medfør af retsplejelovens § 718 b, stk. 2.

S havde været varetægtsfængslet i en kortere periode i foråret 2007 efter at være blevet sigtet for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, et voldsforhold begået i efteråret 2006 sammen med T1 og T2. Efterforskningen havde været afsluttet i en længere periode, og sagen mod S afventede nu hovedforhandlingen i sagen mod T1 og T2, der ikke var berammet endnu. Anklagemyndigheden, der erkendte, at der ikke var tilstrækkeligt med bevis til domfældelse af S, ville ikke opgive påtalen over for S, men afvente udfaldet af hovedforhandlingen i sagen mod T1 og T2, idet T1 tidligere under afgivelse af forklaring til en politirapport havde afgivet en forklaring, som han ikke ville vedstå i retten, der belastede S. Byretsdommeren, der gengav forarbejderne til bestemmelserne i retsplejelovens § 718 a og § 718 b, tog ikke forsvarerens anmodning om fastsættelse af frist for anklagemyndighedens stillingtagen til tiltaleespørgsmålet til følge. Landsretten fandt efter en samlet vurdering af hensynet til S, sagens beskaffenhed, dens samfundsmæssige betydning og hidtidige forløb, at der nu var særlig grund til at kræve fremskyndelse af afgørelsen af tiltaleespørgsmålet, og derfor skulle der undtagelsesvis fastsættes en frist herfor, jf. § 718 b, stk. 2, og fristen blev fastsat til 6 måneder.

TfK 2010.339 V.

Det er om bestemmelsens anvendelse i lovforslagets bemærkninger anført, at bestemmelsen navnlig vil kunne tænkes anvendt i følgende tilfælde:

»For det første kan rettens fastsættelse af frist i medfør af den foreslåede bestemmelse komme på tale, hvor det tidsrum, der er forløbet siden sigtelsens rejsning, efter en samlet vurdering, herunder af hensyn til den sigtede, forurettede, sagens beskaffenhed samt dens samfundsmæssige betydning, må anses for åbenbart urimeligt. Det gælder navnlig i mindre alvorlige sager, herunder navnlig bødesager, hvor der vil kunne fastsættes frist alene på dette grundlag.

Er der derimod tale om alvorligere straffesager, f.eks. en sag om alvorlig, personfarlig kriminalitet, en sag, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel, eller en sag af særlig samfundsmæssig betydning i øvrigt, vil den forløbne tid – selv efter ca. 1 år og 6 måneder – formentlig kun i sjældne tilfælde kunne anses for åbenbart urimelig, og fastsættelse af en frist i sådanne sager må derfor som udgangspunkt forudsættes, at det må anses for at være en reel mulighed – med en passende fremskyndelse af sagsbehandlingen – at anklagemyndigheden kan træffe afgørelse om tiltale inden for en frist på mellem 3 måneder og 1 år.

For det andet kan rettens fastsættelse af frist i medfør af den foreslåede bestemmelse komme på tale, hvor den tid, der er forløbet siden sigtelsens rejsning, klart ikke er rimeligt begrundet i den konkrete sags omstændigheder, hvor der efter en samlet vurdering er særlig grund til at gribe ind, og hvor der

herudover på den ene side ikke umiddelbart er udsigt til, at afgørelsen om tiltalespørgsmålet vil blive truffet i nær fremtid, men hvor der på den anden side er udsigt til, at et tilstrækkeligt grundlag for en afgørelse af tiltalespørgsmålet – om nødvendigt efter en fremskyndelse af sagsbehandlingen – vil kunne foreligge inden udløb af en frist på mellem 3 måneder og 1 år.

Generelt er det en betingelse, at hensynet til den sigtede med særlig styrke taler for indgriben fra rettens side. Det forudsættes således, at en fortsat udskydelse af afgørelsen af tiltalespørgsmålet i det konkrete tilfælde må anses for en urimelig belastning af sigtede.

Det følger af det anførte, at bestemmelsen ud fra enhver praktisk betragtning ikke vil blive bragt i anvendelse i de alvorligste straffesager, herunder navnlig ikke i drabssager. Indbringelse for retten vil navnlig kunne tænkes i særligt komplicerede sager, herunder større sager om økonomisk kriminalitet, visse komplicerede særlovssager samt i mindre omfattende sager, hvor sagsbehandlingen af andre grunde, herunder eventuelt ekspeditionsfejl, er gået i stå.«

1.1.2.4.2. Forlængelse af frist

Er der fastsat frist efter retsplejelovens § 718 b, stk. 2, kan retten, hvis der foreligger særlige omstændigheder, efter anmodning fra anklagemyndigheden forlænge fristen med højst 1 år ad gangen.

Anklagemyndigheden skal da **senest 2 uger** inden udløbet af den frist, som retten tidligere har fastsat for afgørelse af tiltalespørgsmålet, fremsætte anmodning herom over for retten, jf. herved retsplejelovens § 718 b, stk. 3. En overskridelse af fristen vil ikke nødvendigvis medføre, at påtale anses for opgivet, jf. således:

Ikke rettidig anmodning om forlængelse af frist. Overskridelsen medførte ikke, at påtalen skulle anses for opgivet, men ikke grundlag for yderligere forlængelse af fristen.

S blev den 15. marts 2005 sigtet for overtrædelse af spillelovgivningen. Sagen blev af anklagemyndigheden, A, flere gange sammen med andre lignende sager sat i bero på afklaring af EU-retlige aspekter vedrørende sager om overtrædelse af den danske spillelovgivning. Efter anmodning fra S fastsatte byretten i medfør af retsplejelovens § 718 b, stk. 2, en frist med udløb den 13. juli 2015 for A's afgørelse af tiltalespørgsmålet. Anmodning om forlængelse af fristen skulle fremsættes over for byretten senest 2 uger inden den 13. juli 2015, jf. retsplejelovens § 718 b, stk. 3, 2. pkt. A anmodede imidlertid først den 2. juli 2015 byretten om at forlænge fristen. Højesteret fandt, at anklagemyndighedens overskridelse af 2-ugersfristen var kritisabel, men overskridelsen medførte ikke, at påtale skulle anses for opgivet. Højesteret henviste til, at en sådan retsvirkning ikke var fastsat i loven eller dens forarbejder, og at A's anmodning om forlængelse blev indgivet inden udløbet af fristen den 13. juli 2015. Højesteret ændrede herved landsrettens afgørelse.

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

Højesteret fandt endvidere, at der efter en samlet vurdering af forløbet i sagen ikke var grundlag for yderligere forlængelse af fristen for A's afgørelse af tiltalespørgsmålet, jf. retsplejelovens § 718 b, stk. 3, 1. pkt., selv om en forelæggelse for EU-Domstolen som udgangspunkt ville kunne begrunde dette. S havde været sigtet i sagen i mere end 11 år, sagen havde i flere perioder været sat i bero, og der var alene tale om bødestraf.

U 2016.2986 H (TfK 2016.931/2 H).

1.1.2.4.3. *Virksomheden af, at afgørelse ikke er truffet inden udløb af frist*

Har retten fastsat en frist efter retsplejelovens § 718 b, stk. 2, og er anklagemyndighedens afgørelse af tiltalespørgsmålet ikke truffet inden for denne frist, eller hvis fristen er forlænget, inden udløbet af den forlængede frist, anses påtale mod sigtede for opgivet, jf. § 718 b, stk. 2, sammenholdt med stk. 3.

Hvis retten ikke finder grundlag for at forlænge en frist, anses påtale ligeledes for opgivet af anklagemyndigheden, medmindre denne træffer afgørelse om tiltalespørgsmålet inden 2 måneder fra rettens afgørelse om ikke at forlænge fristen, jf. retsplejelovens § 718 b, stk. 3.

Anses påtale for opgivet efter retsplejelovens § 718 b, stk. 2 eller 3, kan den overordnede anklagemyndighed efter § 724, stk. 3, uanset § 724, stk. 2, kun træffe bestemmelse om, at strafforfølgning skal fortsætte, hvis betingelserne for genoptagelse i § 975 er opfyldt. Dette kan f.eks. ske ved, at der fremkommer nye vægtige beviser.

1.2. Anklageskriftet – værneting

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

Tiltale skal rejses ved et anklageskrift, jf. retsplejelovens § 834. Anklageskriftet er straffesagens centrale dokument. Det angiver den anklage, som tiltalte skal forsvare sig imod, og der må derfor stilles strenge krav til anklageskriftets nøjagtighed vedrørende beskrivelsen af det eller de forhold, som tiltalte anklages for at have begået. Der skal, som det udtrykkes i lovteksten, foreligge »en tilstrækkelig og tydelig beskrivelse«.⁵

5. Se om indholdskrav til anklageskriftet, Camilla Hammerum: Tiltalen 53ff., og Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: Straffeprocessen 125ff. Se endvidere Eva Smith: Straffeprocessen 134ff. Og Gorm Toftegaard Nielsen: Straffesagens gang, 5. udg. 130ff.

Anklageskriftet skal indeholde navnet på den ret, ved hvilken sagen anlægges, og en angivelse af tiltaltes navn og adresse, samt så vidt muligt personnummer eller lignende, jf. retsplejelovens § 834, stk. 1, nr. 1, og 2. Herudover foreskriver § 834, stk. 1, nr. 3, at anklageskriftet skal indeholde oplysninger om det forhold, der rejses tiltale for.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 834, stk. 1, nr. 3, er nærmere konkretiseret i § 834, stk. 2. Oplysningerne skal omfatte **den regel, der påstås overtrådt**. Det betyder, at hvis der rejses tiltale for tyveri, skal straffelovens § 276 anføres; ved tiltale for underslæb skal straffelovens § 278 og vedkommende nr. i § 278 anføres og så fremdeles.

Oplysningerne skal dernæst omfatte **forbrydelsens kendetegn, som de fremgår af reglen**, jf. retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 1. Bestemmelsen betyder, at det f.eks. ved beskrivelsen af forholdet ved en tiltale for tyveri skal angives, at det er »en fremmed rørlig ting.« En sådan angivelse kan eksempelvis foretages ved, at det anføres, at tiltalte er brudt ind på X-skole og stjålet en computer. Er tiltalte tiltalt for medvirken til tyveri, skal der være en beskrivelse af, på hvilken måde tiltalte har medvirket, jf. herved **U 2010.48 Ø (TfK 2009.949/1 Ø)**, hvor en byretsdom blev ophævet på grund af en utilstrækkelig gerningsbeskrivelse i anklageskriftet, idet det ikke indeholdt nogen form for beskrivelse af på hvilken måde, tiltalte havde medvirket til et tyveri, og anklageskriftet opfyldte derfor ikke kravene i § 834. Ved beskrivelse af overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 1, er det ikke tilstrækkeligt blot at angive strafbestemmelsen, men der skal også ske en angivelse af, at stoffet er overdraget eller forsøgt overdraget, idet »overdrager« er et led i gerningsindholdet i straffelovens § 191, stk. 1, se til eksempel **TfK 2004.389 Ø**, hvor tiltalte blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 1, og alene dømt for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, da anklageskriftet ikke indeholdt en tilstrækkelig og tydelig angivelse af, at tiltalte skulle have købt eller forsøgt at købe stoffet med henblik på overdragelse.⁶

Anklageskriftet indeholdt ikke en sådan beskrivelse af forholdet, at det kunne danne grundlag for domfældelse.

T, der var tysk statsborger og taxachauffør, blev tiltalt for overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 7, nr. 1, ved på et nærmere angivet tidspunkt fra Tyskland til Danmark i sin taxa »forsætligt at have bistået 3 afghanske stats-

6. Se om anklageskriftet i narkotikasager, Camilla Hammerum: Tiltalen 88ff.

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

borgere med ulovlig indrejse og ophold i Danmark«. Byretten fandt T skyldig og idømte ham en fængselsstraf på 50 dage. Landsretten tiltrådte, at T ved at have kørt de tre passagerer fra en taxaholdeplads i Padborg og videre mod København (taxaen blev standset efter ca. en times kørsel) havde overtrådt § 59, stk. 7, nr. 1, og stadfæstede fængselsstraffen. For Højesteret præciserede anklagemyndigheden, at tiltalen alene vedrørte § 59, stk. 7, nr. 1, og ikke nr. 2 om forsætlig bistand til ophold her i landet. Højesteret udtalte, at det efter landsrettens bevisvurdering ikke kunne anses for bevist, at T havde haft forsæt til at bistå de tre passagerer med deres ulovlige indrejse i landet, og at domfældelsen derfor alene kunne antages at angå den resterende del af tiltalen. Beskrivelsen i anklageskriftet af denne del af tiltalen opfyldte – i relation til § 59, stk. 7, nr. 1, 2. led, (bistand til »rejse gennem landet«) – ikke kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 1, da det ikke kunne udledes, hvad det – efter indrejsen i Danmark – var for en aktivitet, T var tiltalt for at have ydet bistand til. Med nogle yderligere bemærkninger fandt Højesteret herefter, at anklageskriftet ikke indeholdt en sådan beskrivelse af forholdet, at det kunne danne grundlag for en domfældelse efter andet led i § 59, stk. 7, nr. 1, jf. herved retsplejelovens § 883, stk. 3, og T blev derfor frifundet.

U 2009.1405 H (TfK 2009.393/1 H).

Berigtigelse af anklageskriftet tilladt.

Det blev tilladt anklagemyndigheden under ankesag at berigtige tiltalen, således at der i anklageskriftet vedrørende en tiltale for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, blev anført »vold af særlig rå og brutal eller farlig karakter med skade på legeme eller helbred til følge«. Det blev herved tillagt betydning, at de faktiske omstændigheder, der skulle begrunde forholdets henførelse under straffelovens § 245, stk. 1, var omfattet af tiltalens beskrivelse af forholdet.

TfK 2008.842 V.

Anklageskriftet opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 1, i be- dragerisag, da de manglende angivelser ikke havde haft betydning for til- taltes mulighed for at tilrettelægge sit forsvar.

T var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 279 ved i september 2006 i strid med sandheden at have anmeldt til sit forsikringssselskab, at han havde været fører af en bil, da den forulykkede, hvorefter forsikringssselskabet havde udbetalt et beløb til bilens ejer. Under hovedforhandlingen i byretten påstod T sagen afvist, idet anklageskriftet efter T's opfattelse ikke indeholdt de oplysninger, som kræves efter retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 1, idet kendetegnene for bedrageri ikke var anført, da der ikke stod noget om nogens berigelse. Byretten tog afvisningspåstanden til følge og afviste sagen. Landsretten ophævede byrettens kendelse, idet landsretten fandt, at anklageskriftet opfyldte kravene i § 834, stk. 2, nr. 1. Der var ikke grundlag for at antage, at den manglende angivelse af, at bilens ejer havde opnået en uberettiget vinding, fordi T i skadeanmeldelsen var angivet som fører i stedet for den

spirituspåvirkede ejer, og undladelsen af at angive, at forsikringsselskabet dermed var bragt i en »vildfarelse«, der havde fået forsikringsselskabet til at udbetale penge, som ellers ikke kunne kræves udbetalt, havde haft betydning for T's mulighed for at tilrettelægge sit forsvar.

TfK 2008.825/3 V.

Ikke afvisning. Det blev forudsat, at anklageskriftet blev berigtiget.

Der fandtes ikke at foreligge sådanne mangler ved anklageskriftets beskrivelse af forhold vedrørende dokumentfalsk og underslæb, at anklageskriftet skulle afvises. Landsretten, der tiltrådte byrettens afgørelse herom, anførte, at man herved forudsatte, at anklageskriftet blev berigtiget i medfør af retsplejelovens § 833 (nu § 836), således at lovens kendemærker blev fremhævet. Retsplejelovens § 968, stk. 2 (nu § 968, stk. 4), fandtes ikke til hinder for, at kæremålet blev taget under påkendelse.

U 2004.2555 Ø (TfK 2004.545/1 Ø).

Anklageskriftet skal angive **forbrydelsens navn, hvis loven indeholder angivelse heraf**, jf. retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 2. Ved tiltale for overtrædelse af straffelovens § 276, skal »tyveri« anføres i beskrivelsen af forholdet; ved tiltale for overtrædelse af straffelovens § 237, skal »manddrab« anføres; ved overtrædelse af færdselslovens § 53, at det er »spirituskørsel« osv. I mange af strafbestemmelserne i straffeloven og særlovgivningen er der ikke angivet et navn for forbrydelsen, og der kan da ikke anføres et sådant i anklageskriftet.

Bestemmelsen om, at **straffehjemmelen skal angives**, jf. retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 3, blev indsat ved retsplejelovsændringen ved politi- og domstolsreformen, men ifølge bemærkningerne til bestemmelsen er der ikke tilsigtet nogen ændring af praksis vedrørende citering af straffehjemmelen i sager om overtrædelse af særlovgivningen og i sager angående overtrædelse af de bestemmelser i straffeloven, hvor strafferammen er angivet i en særskilt bestemmelse. Således skal den normale strafbestemmelse i straffelovens § 285 fortsat ikke angives ved en tiltale for tyveri, men påstås forholdet henført under den skærpente bestemmelse i straffelovens § 286, skal dette anføres i anklageskriftet. Ved **TfK 2017.1194 V** blev forholdene vedrørende tre butikstyverier, som byretten havde henført under straffelovens § 287, stk. 1, i landsretten henført under straffelovens § 285, stk. 1, selv om bestemmelsen ikke fremgik af tiltalen for byretten. Landsretten udtalte herom: »En henvisning til straffelovens § 285, stk. 1, i sagen indebærer ikke en omformulering af tiltalen i de enkelte forhold. Straffen skal fastsættes efter

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

en samlet bedømmelse af forholdenes karakter. På den baggrund, og da anklagemyndigheden i en rettidig ankemeddelelse har nedlagt påstand om, at forholdene skal henføres under straffelovens § 285, stk. 1, kan bestemmelsen anvendes, selv om den ikke fremgik af tiltalen for byretten«.

I sager om overtrædelse af særlovgivningen vil det fortsat alene være påkrævet at citere straffehjemmelen, hvis lovgivningen giver mulighed for at vælge mellem flere strafferammer. Påstås en skærpende bestemmelse anvendt, skal denne angives. Se herved **U 1998.1717 V** (refereret nedenfor under 1.3.2.). Ved **TfK 2017.1174 Ø** fandtes overtrædelse af våbenloven at være sket under skærpende omstændigheder, uanset at det ikke var anført i anklageskriftet, at der var tale om skærpende omstændigheder. Landsretten udtalte om dette spørgsmål, »at den omstændighed, at det ikke er anført i tiltalen i forhold 1, at besiddelsen er sket under skærpende omstændigheder, kan ikke begrunde, at forholdet ikke kan anses for sket under sådanne omstændigheder. Der er herved lagt vægt på, at det ikke kan antages at have haft betydning for tiltaltes mulighed for at tilrettelægge sit forsvar, at anklageskriftet ikke udtrykkeligt angiver besiddelsen som sket under skærpende omstændigheder, men blot angiver straffebestemmelsen i våbenlovens § 10, stk. 1. De skærpende omstændigheder, som anklagemyndigheden gør gældende, er angivet i tiltalen«.

Den straf, der påstås idømt, skal som udgangspunkt ikke angives i anklageskriftet. Dog skal det fremgå af anklageskriftet, såfremt der påstås en fængselsstraf, der vil medføre, at sagen skal behandles under medvirken af nævninger. Se herom nedenfor under 3.2.1. Det samme gælder, hvor behandlingsmåden i øvrigt afhænger af sanktionspåstanden. Angivelsen i anklageskriftet sker da således, at det f.eks. anføres, at sagen behandles under medvirken af domsmænd.

Den bestemmelse, der giver anledning til de fleste retsafgørelser vedrørende anklageskriftets udformning, er bestemmelsen i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4:

»en kort beskrivelse af det forhold, der rejses tiltale for, med sådan angivelse af tid, sted, genstand, udførelsesmåde og andre nærmere omstændigheder, som er nødvendig for en tilstrækkelig og tydelig beskrivelse ...«

Bestemmelsen har et indhold svarende til dele af den tidligere § 831, stk. 1, nr. 3.⁷ Det, der giver anledning til afgrænsningsvanskeligheder, er spørgsmålet om, hvor detaljeret beskrivelsen skal være, for at anklageskriftet kan anvendes under straffesagen. Hvis anklageskriftet ikke opfylder visse minimumskrav, skal sagen afvises, og er der sket domfældelse i byretten på grundlag af et anklageskrift, som landsretten finder ufyldtestgørende, skal dommen ophæves, og sagen afvises.⁸

Selv om den rette reaktion over for et anklageskrift, der ikke opfylder kravet i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4, er afvisning af sagen, jf. til eksempel **U 2016.335 Ø (TfK 2015.1296/1 Ø)**, sker det ofte, at der i stedet afsiges frifindelsesdom, jf. f.eks. **TfK 2004.389 Ø** (refereret ovenfor) og:

Frifindelse, da mangelfuld beskrivelse i anklageskriftet.

Tiltalte var tiltalt for overtrædelse af beredskabslovens § 71 ved den 22. juni 2005 i tiden op til kl. 22.22 i sin daværende bolig at have undladt at udvise tilbørlig forsigtighed, hvilket havde til følge, at lejligheden blev stærkt brandskadet. Under hovedforhandlingen blev der i anklageskriftet efter »forsigtighed« tilføjet »med ild«. Tiltalte blev frifundet, idet anklageskriftet ikke fandtes at opfylde kravet i retsplejelovens (tidligere) § 831, stk. 1, nr. 3.

Landsforeningens Meddelelse 21/2006 (Retten på Frederiksbergs dom af 29. november 2005).

7. Bestemmelsen har givet anledning til en række afgørelser, ligesom der også er en omfattende litteratur om krav til anklageskriftets indhold. Der henvises til den grundige gennemgang, der er foretaget herom af Hans Gammeltoft-Hansen i *Kommenteret Retsplejelov*, bind III 360ff. vedrørende kommentaren til retsplejelovens § 834. (tidligere § 831). Se endvidere Peter Rørdam i *Juristen* 1997, s. 1-18: »Kravene til anklageskrifter og berigtigelse af anklageskrifter.« Afgørelser vedrørende krav til indholdet af anklageskrifter, se endvidere **TfK 2001.1 V**: Anklageskriftet i en sag om momsunddragelse opfyldte betingelserne i (tidligere) § 831, stk. 1, nr. 3. **U 2001.680 V** og **TfK 2001.7 V**, hvor landsretten i begge tilfælde fandt, at anklageskriftet opfyldte betingelserne i (tidligere) § 831, og hjemviste sagen til byretten, **U 2001.744 Ø (TfK 2001.179/2 Ø)**, **TfK 2001.269 V**: Anklagemyndigheden havde i anklageskriftet i forbindelse med tiltalen for overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 2, undladt at anføre lovens beskrevne kendemærke »hærværk af betydeligt omfang«. Da tiltalen imidlertid ud over en nærmere beskrivelse af det hærværk, »som tiltalte har udøvet, tillige indeholder en angivelse af, at der ved dette hærværk er opstået skader til en værdi af 19.352,50 kr., indeholder tiltalen en tilstrækkelig og tydelig betegnelse af det forhold, som tiltalen angår.« Se endvidere **U 2004.2555 Ø (TfK 2004.545/1 Ø)**, **TfK 2004.12 V** og **TfK 2004.507 V**. I **U 2005.792 V (TfK 2005.110 V)** var volden ifølge anklageskriftet udøvet på »ukendt måde«. Skaderne var beskrevet i anklageskriftet. Anklageskriftet opfyldte kravene i den tidligere § 831, stk. 1, nr. 3.

8. Jf. således Peter Rørdam i *Juristen* 1997, s. 2.

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

Ved vurderingen af, om anklageskriftet opfylder kravene i retsplejelovens § 834, lægges betydelig vægt på, om beskrivelsen af forholdet giver tiltalte en reel mulighed for at vide, hvad tiltalen går ud på, og om han har mulighed for at tilrettelægge sit forsvar forsvarligt, jf.:

Højesteret fandt, modsat landsretten, at kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4, var opfyldt.

T var tiltalt for skattesvig af særlig grov karakter og for have unddraget sig betaling af arbejdsmarkedsbidrag. T gjorde gældende, at anklageskriftet ikke opfyldte retsplejelovens krav til angivelse af sted, udførelsesmåde mv., og havde fået medhold heri i landsretten. Af anklageskriftet fremgik, at den kriminelle handling bestod i udeladelse af indtægter i form af honorar, løn eller lignende. Anklageskriftet indeholdt endvidere oplysninger om, hvilke indkomstår og beløb tiltalen vedrørte. Højesteret fandt efter en samlet vurdering og under hensyn til sagens karakter, at anklageskriftet dermed indeholdt en sådan beskrivelse af de forhold, der var rejst tiltale for, at T havde reel mulighed for at vide, hvad tiltalen gik ud på, og således kunne tilrettelægge sit forsvar forsvarligt. Kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4, til beskrivelsen af det forhold, der var rejst tiltale for, var derfor opfyldt. Landsrettens kendelse blev herefter ophævet og sagen hjemvist til byretten til realitetsbehandling.

U 2013.818 H (TfK 2013.292/1 H).

Både efter afvisningsdom og efter frifindelsesdom kan anklagemyndigheden rejse sagen på ny ved et korrigeret anklageskrift.⁹

Da anklageskriftet ikke opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 1, nr. 3, blev sagen afvist fra domstolene.

T1, T2, T3 og T4 var ved byret ved anklageskrift af 8. april 2014 tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, og § 266 ved at have indfundet sig på F's adresse, hvor de ringede på døren, og da F åbnede døren, indfandt de sig i lejligheden, hvor T3 og T4 tildelte F flere knytnæveslag i hovedet, hvorved han faldt, hvorefter T3 og T4 trampede på hans hoved og krop og tildelte ham yderligere knytnæveslag i hovedet, og T3 sagde til T4: »Hent en kniv – så slager vi ham« eller lignende, hvilket var egnet til at fremkalde alvorlig frygt for F's liv, helbred eller velfærd, hvorefter de stak af, da der blev ringet på døren. T1 blev frifundet, mens de øvrige blev fundet skyldige efter anklageskriftet. T2-T4 ankede dommen, men T3 og T4 frafaldt anken, hvorefter anklagemyndigheden frafaldt kontraanken. I forhold til T2 havde an-

9. Jf. Peter Rørdam i *Juristen* 1997, s. 6, og Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: *Straffeprocessen* 125. Hverken en afvisningsdom eller en frifindelsesdom har retskraftvirkning.

klagemyndigheden anket med påstand om skærpeelse. T2 nedlagde bl.a. endelig principal påstand om ophævelse og hjemvisning af byrettens dom. Spørgsmålet om, hvorvidt byrettens dom skulle ophæves, blev ved hovedforhandlingens indledning udskilt til forlods behandling. Landsretten udtalte bl.a., at T2's rolle i voldsudøvelsen ikke var nærmere beskrevet i anklageskriftet af 8. april 2014, således som dette blev berigtiget til retsbogen ved hovedforhandlingens indledning i byretten den 6. november 2014, og anklageskriftet indeholdt navnlig ikke en beskrivelse af, på hvilken måde T2 efter anklagemyndighedens opfattelse havde deltaget i voldsudøvelsen. Anført, at retten ikke kunne domfælde for noget forhold, der ikke omfattedes af tiltalen, jf. retsplejelovens § 883, stk. 3. Endvidere anført, at udformningen af anklageskriftet havde indebåret en sådan vanskeliggørelse af T2's forsvaret, at der ikke kunne bortses fra, at iagttagelse af retsplejelovens § 834 kunne have ført til et andet udfald af straffesagen. Da anklageskriftet herefter ikke opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 1, nr. 3, jf. stk. 2, nr. 4, ophævede landsretten byrettens dom. Idet der ikke forelå et anklageskrift, der kunne danne grundlag for en fornyet behandling ved byretten, blev påstanden om hjemvisning ikke taget til følge, og sagen afvistes fra domstolene.

U 2016.335 Ø (TfK 2015.1296/1 Ø).

Anklagemyndigheden kunne efter frifindelsesdom på grund af mangler ved anklageskriftet rejse ny sag.

Anklagemyndigheden havde tiltalt T for overtrædelse af straffelovens § 252 ved i forbindelse med en fodboldkamp mellem Esbjerg og Brøndby at have kastet en ølflaske mod en gruppe tilskuere, hvoraf en af tilskuerne var blevet ramt. T blev frifundet i byretten den 20. august 2013, fordi anklageskriftet ikke opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 1, nr. 3, og stk. 2, nr. 1. Anklagemyndigheden rejste herefter ved indgivelse af nyt anklageskrift i oktober 2013 på ny tiltale mod T. T nægtede sig skyldig, men han blev i byretten på grundlag af vidneforklaringer fundet skyldig, og han blev straffet med 20 dages betinget fængsel. T ankede og nedlagde principalt påstand om afvisning af sagen for byretten, idet den frifindende dom havde retskraft, subsidiært frifindelse. Landsretten udtalte, at da dommen af 20. august 2013 alene havde taget stilling til sagens formalitet og ikke var udtryk for en realitetsbehandling af skyldspørgsmålet, havde den ikke retskraft i forhold til skyldspørgsmålet i den nu foreliggende sag. Anklagemyndigheden havde derfor ikke været afskåret fra på ny at rejse sag om overtrædelse af straffelovens § 252, idet det var uden betydning, at der ikke var sket afvisning ved dommen af 20. august 2013, og at denne dom ikke var blevet anket. Landsrettens flertal stadfæstede herefter byrettens dom, idet to voterende dog stemte for at forhøje straffen til fængsel i 30 dage.

U 2014.2947 V (TfK 2014.807/1 V).

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

Spørgsmålet om, hvorvidt anklageskriftet opfylder kravene i retsplejelovens § 834, kan tages op af såvel forsvareren som af retten. Det kan i byretten ske forud for hovedforhandlingen, jf. nedenfor under 1.6.4., ved hovedforhandlingens begyndelse eller på et senere tidspunkt under hovedforhandlingen, jf. nedenfor under 2.5. Spørgsmålet kan også tages op af landsretten under anke, selv om spørgsmålet ikke har været rejst for byretten, jf. nedenfor under 6.6.

Der kan under hovedforhandlingen foretages **rettelser i anklageskriftet**. Spørgsmål herom opstår ofte i sager vedrørende narkotikaloovertrædelser, idet bevisførelsen under hovedforhandlingen afdækker omstændigheder, som ikke har været kendt, da anklageskriftet blev udformet, og som derfor kræver en præcisering af anklageskriftet. I Højesterets dom i **U 2004.2418 H (TfK 2004.574/1 H)** stemte et flertal af Højesterets dommere for at ophæve en nævningedom og at hjemvise sagen til fornyet behandling. Sagen angik indsmugling af kokain, og T1 var ved et nævningeting dømt for medvirken til, at T2 havde indsmuglet kokain. I anklageskriftet var T1 tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., »ved at have medvirket til«, at T2, hvis sag var afgjort, på nærmere angiven måde og tidspunkt indførte 1.918 gram kokain fra Brasilien til Danmark med henblik på videreoverdragelse. Højesterets flertal (3 dommere) udtalte:

»... Det principale hovedspørgsmål, som nævningerne besvarede bekræftende, og som førte til domfældelse af T1, var udformet i nøje overensstemmelse med anklageskriftet. Hverken anklageskriftet, hvis formulering ikke blev ændret under sagen, eller hovedspørgsmålet indeholder for så vidt angår den principale tiltale for medvirken nogen form for beskrivelse af, på hvilken måde T1, der ikke indrejste sammen med T2 ved indsmuglingen, skulle have medvirket til indførslen af kokainen. Selv om det kan være vanskeligt at fastlægge den nærmere rollefordeling mellem flere, der samvirker om forbrydelser, fører bestemmelserne i retsplejelovens § 831 og § 888 efter vores opfattelse til, at det ikke er tilstrækkeligt i et tilfælde som det foreliggende blot at angive, at en tiltalt har medvirket til en nærmere beskrevet indsmugling af narkotika, foretaget af en anden. Den valgte udformning af tiltalen og spørgsmålet til nævningerne har indebåret en sådan vanskeliggørelse af T1's forsvar, at der efter vores opfattelse ikke kan bortses fra, at en iagttagelse af reglerne i retsplejelovens § 831 og § 888 kunne have medført et andet udfald af sagen. Vi stemmer herefter for at ophæve dommen og hjemvise sagen til fornyet behandling ved landsretten.«

Mindretallet fandt kravene i retsplejelovens (tidligere) § 831, stk. 1, nr. 3, opfyldt.

Dommen må anses for – i hvert fald når der er tale om medvirken – at udgøre en stramning af de krav, som der stilles til anklageskriftets beskrivelse af udførelsesmåden ved narkotikalovsovertrædelser, jf. således **U 2002.774 H (TfK 2002.259/1 H)**, hvor Højesteret accepterede, at udførelsesmåden var angivet som »at have indført« eller »at have forsøgt at indføre« uden en beskrivelse af nærmere omstændigheder.¹⁰ Højesteret udtalte om dette spørgsmål:

»I anklageskriftets forhold 1-3, 5-6, 8, 10-11, 13, 15 og 17 og de hertil svarende spørgsmål, der er besvaret bekræftende af nævningerne, er udførelsesmåden angivet som »at have indført« eller »at have forsøgt at indføre« uden beskrivelse af nærmere omstændigheder. Dette må antages at have baggrund i, at tiltalen er rejst for forbrydelser, der er udført af de tiltalte i forening som led i en organiseret kriminalitet over en længere periode og omfattende et betydeligt antal forhold, hvor det hverken har været muligt at angive fordelingen af opgaverne mellem de tiltalte eller den enkeltes handlinger i forbindelse med det enkelte forhold. Der er ikke oplyst omstændigheder, der giver grundlag for at antage, at de tiltalte som følge af den manglende nærmere beskrivelse af udførelsesmåden ikke har kunnet tilrettelægge deres forsvar. Højesteret finder, at der efter en samlet vurdering hverken i disse forhold eller i forhold 18 er grundlag for at fastslå, at kravene i retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 3, og § 888 ikke er opfyldt.«

Med hensyn til angivelsen af kvantum af narkotika i narkotikasager kan der ligeledes opstå vanskeligheder ved beskrivelsen i anklageskriftet. I **U 2002.340 H (TfK 2002.104 H)** bemærkede Højesteret »at der så vidt muligt bør tages stilling til mængden af narkotika i forbindelse med afgørelsen af skyldsspørgsmålet. Anvendelse af ordet »formentlig« i forbindelse med mængdeangivelsen bør undgås, da dette kan rejse tvivl om, hvad der er anset for bevist.« Cirkaangivelser kan derimod accepteres, jf. **U 2002.416 H (TfK 2002.132/1 H)**. I **TfK 2006.505 V** var der i et af forholdene, hvor der var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, angivet »en ikke ubetydelig mængde amfetamin med henblik på videreoverdragelse.« Landsretten bemærkede: »Således som anklageskriftet er udformet, kan der med hensyn til mængden af amfetamin alene anses for at være rejst tiltale for at have

10. Se dog herom Camilla Hammerum: Tiltalen 88ff.

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

modtaget en mængde på ikke under 50 g amfetamin, som er den mængde, der efter retspraksis kræves, for at forholdet er omfattet af straffelovens § 191, stk. 1, 1. pkt.«

Anklageskriftet skal endelig indeholde **i givet fald de strafforhøjelses- eller strafnedsættelsesgrunde, der vil blive påberåbt**, jf. retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 5. Tilsvarende gælder, såfremt det påberåbes, at forholdet skal medføre strafskærpelse efter straffelovens § 247, idet de omstændigheder, der kan begrunde strafskærpelse, da skal være angivet i anklageskriftet, jf. herved **TfK 2009.842 V**, hvor et voldsforhold ikke under anken kunne henføres under strafskærpelsesbestemmelsen i straffelovens § 247, stk. 2, om en person, der efter karakteren af sit arbejde er særlig udsat for vold, da det ikke fremgik af anklageskriftet eller byrettens begrundelse, at forurettede var dørmænd.

Alternativ – herunder subsidiær – tiltale er tilladt, jf. retsplejelovens § 834, stk. 3. Anklagemyndigheden må i forbindelse med tiltalerejsningen nøje overveje, om der skal rejses en subsidiær tiltale, og kan ved ikke at rejse en sådan efter omstændighederne afskære sig fra senere under hovedforhandlingen at nedlægge en subsidiær påstand. I **U 1996.566 V** fandtes anklagemyndigheden således afskåret fra under hovedforhandlingen i en ankesag vedrørende trusler mod et vidne at kunne rejse en subsidiær tiltale om vold, idet landsretten fandt, at der havde været grundlag for at overveje en subsidiær tiltale i forbindelse med tiltalerejsningen. Der kunne derfor ikke ske domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 244, selv om det lå klart, at tiltalte havde overtrådt denne bestemmelse.

Anklageskriftet må **ikke indeholde en fortegnelse over beviser, der agtes ført**, eller en redegørelse for sagens retlige spørgsmål, jf. retsplejelovens § 834, stk. 4. Anklageskriftet skal indeholde en frist for forsvareren til at anmelde forsvarets bevisførelse. Dette fremgår ikke direkte af § 834 om kravene til anklageskriftets indhold, men følger af § 839, stk. 1, jf. nedenfor under 1.4. Fristen anføres af anklagemyndigheden på anklageskriftet. Efter § 839, stk. 2, kan retten efter anmodning forlænge fristen. Anklageskriftet må heller **ikke indeholde en angivelse af tiltaltes forstraffe**, jf. herved **TfK 2006.201/2 V**, hvor det udtaltes, at det var en fejl, at anklageskriftet havde indeholdt oplysning om, at tiltalte tidligere var dømt for skriftlige trusler mod en tidligere dommer. Anklageskriftet blev berigtiget under hovedforhandlingen. Den om-

stændighed, at det oprindelige anklageskrift havde indeholdt den nævnte oplysning, var dog ikke en sådan rettergangsfejl, at den kunne føre til dommens ophævelse.

Nedlægges der påstand om **frakendelse af rettigheder**, bør dette fremgå af anklageskriftet. Der er dog intet krav herom i retsplejeloven, og der er da også eksempler på, at frakendelsespåstande er blevet taget til følge, selv om det ikke har været nævnt i anklageskriftet, at der under hovedforhandlingen vil blive nedlagt en frakendelsespåstand. Om påstanden i givet fald kan fremsættes, må særligt afhænge af tiltaltes mulighed for at varetage sit forsvar, men også af, om rettighedsfrakendelsen vil være en obligatorisk følge af den overtrædelse, som tiltalte i anklageskriftet er tiltalt for.¹¹ Om udvisning som ny påstand under anken, se nedenfor under 6.8.1.

I visse sager kan tiltale rejses uden udfærdigelse af anklageskrift. Det gælder i § 832-sager (sager, der afgøres ved bødeforelæg), i kapitel 80-sager (straffesager, i hvilke der ikke medvirker lægdommere), og hvor tiltalen under visse betingelser kan rejses mundtligt til retsbogen, samt i tilståelsessager, jf. retsplejelovens § 831. Også i disse sager – i beskrivelsen af tiltalen i bødeforelægget eller i beskrivelsen af tiltalen i retsbogen i § 831-sager – skal tiltalens beskrivelse af forholdet angives med en sådan nøjagtighed, at der ikke er tvivl om, hvad det er for et forhold, som tiltalte anklages for at have begået, og hvilken strafbestemmelse som tiltalte angives at have overtrådt.

Anklagemyndigheden indleverer anklageskriftet til retten. Ved indleveringen er straffesagen indledt ved retten. Anklageskriftet kan indleveres digitalt.¹² Anklagemyndigheden sender kopi af anklageskriftet til tiltalte straks efter indledning af sagen. Retten skal senest samtidig med forkyndelse af indkaldelse, jf. § 844, stk. 2, forkynde kopi af anklageskriftet for den pågældende, jf. retsplejelovens § 835, stk. 2. Anklagemyndigheden eller retten sender kopi af anklageskriftet til forsvareren straks efter indledning af sagen, eller så snart forsvareren er beskikket, jf. retsplejelovens § 835, stk. 3.

11. Om hvorvidt rettighedsfrakendelse, konfiskation mv., skal anføres i anklageskriftet, se Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: *Straffeprocessen* 134f., Gorm Toftegaard Nielsen: *Straffesagens gang*, 5.udg. 135, og Michael Jørgensen: *Praktisk behandling af straffesager* 86.

12. Jf. herved nedenfor under 1.9.

1.2.1. *Kravene til anklageskriftets indhold*

Opstår der spørgsmål, om anklageskriftet opfylder de krav, der er indeholdt i retsplejelovens § 834, må der tages stilling hertil af retten senest ved hovedforhandlingens begyndelse.¹³ Rettens afgørelse vedrørende anklageskriftet, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan som udgangspunkt ikke kæres, medmindre afgørelsen går ud på, at sagen afvises, jf. herved § 968, stk. 4, nr. 2, og:

Ikke kære af kendelse vedrørende anklageskriftets udformning, der var afsagt under hovedforhandlingen.

Ved indledning af hovedforhandlingen i en større nævnings sag vedrørende narkotikakriminalitet gjorde 3 af de tiltalte gældende, at kravene i retsplejelovens (tidligere) § 831, stk. 1, nr. 3, til beskrivelsen af gerningsforholdet ikke var opfyldt for så vidt angik to af anklageskriftets forhold, og at sagen derfor skulle afvises for så vidt angik disse forhold. Landsretten optog spørgsmålet til særskilt afgørelse og afsagde kendelse om, at de fremsatte afvisningspåstande ikke blev taget til følge. De tiltalte kærede denne kendelse. Efter retsplejelovens (tidligere) § 968, stk. 2, kunne landsrettens kendelse ikke kæres, og Højesteret fandt, at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, at der var grundlag for at fravige denne bestemmelse. Kæremålene blev derfor afvist.

U 2000.1321 H.

Kæremål af byrettens afgørelse af, om anklageskriftet opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4, afvist.

Under hovedforhandlingen af en straffesag gjorde forsvarerne gældende, at anklageskriftet for så vidt angik et forhold vedrørende overtrædelse af strafelovens § 245, stk. 1, ikke opfyldte kravene i retsplejelovens § 834, stk. 2, nr. 4, og påstod sagen afvist. Byretten afsagde kendelse om, at anklageskriftet opfyldte kravene og tog herefter ikke begæringen om afvisning til følge. Forsvarerne kærede kendelsen. Det fremgik af retsbogen for byretten, at hovedforhandlingen i byretten af andre grunde end kæremålet var blevet udsat. Landsretten anførte, at den påkærede kendelse ikke var omfattet af den beskrivelse i retsplejelovens § 968, stk. 4, af kendelser og beslutninger afsagt under en sags hovedforhandling, som kan kæres. Da kendelsen ikke angik principielle spørgsmål eller spørgsmål af fundamental betydning for sagens videre behandling, afviste landsretten kæremålet.

TfK 2011.68 V.

Der er dog tilfælde, hvor kæremål er blevet admitteret, jf. således:

13. Jf. således Peter Rørdam i Juristen 1997, s. 2.

Kæremål tilladt vedrørende afgørelse om anklageskrift.

Ved et anklageskrift blev T1-T3 tiltalt for bl.a. medvirken til forsøg på hærværk af betydeligt omfang. Tiltalen vedrørte en nærmere angiven periode på ca. 4 1/2 måned og angik bl.a. medvirken ved gentagne opfordringer fremsat under en række møder. Byretten fandt, at anklageskriftet ikke indeholdt en tilstrækkelig og tydelig, herunder tidsmæssig, gerningsbeskrivelse og afviste denne del af anklageskriftet. Landsretten fandt, at anklageskriftet indeholdt en beskrivelse af tiltalen, der efter en samlet vurdering måtte antages at være tilstrækkelig til, at de tiltalte kunne tilrettelægge deres forsvar, og til, at kravene i retsplejelovens (tidligere) § 831, stk. 1, nr. 3, var opfyldt. Efter at landsrettens kendelse med Procesbevillingsnævnets tilladelse var blevet kærret til Højesteret, påstod anklagemyndigheden kæremålet afvist som værende i strid med princippet om hovedforhandlingens hurtige fremme, jf. retsplejelovens (tidligere) § 968, stk. 2. Højesteret tog ikke afvisningspåstanden til følge og stadfæstede landsrettens kendelse.

U 1997.1524 H.

Der er i retsplejelovens § 846, stk. 1, jf. nærmere herom under 1.6.4., adgang til inden hovedforhandlingen at få afgjort spørgsmål vedrørende anklageskriftet, der kan have afvisningsvirkning. I **U 1998.1599 V** afviste landsretten således ex officio en ankesag for så vidt angik et af forholdene, da tiltalen navnlig på grund af ubestemthed i udførelsesmåden ikke opfyldte kravene i den tidligere § 831, stk. 1, nr. 3. I **U 1983.866/1 H** stadfæstede Højesteret landsrettens afgørelse om, at der ikke skulle ske forhåndsafvisning af tiltalepunkter i anklageskriftet angående narkotikasmugling under henvisning til tidligere påtaleopgivelse, da betingelserne for sagens fremme fandtes at være til stede, jf. retsplejelovens § 975.

1.2.2. Værneting

Anklageskriftet skal som udgangspunkt indgives til den ret, i hvis kreds handlingen (gerningen) er foretaget. Dette er gerningsstedets værneting, hvor hovedforhandlingen i reglen skal foretages, jf. retsplejelovens § 696, 1. pkt.

Byretsdom ophævet, da sagen var anlagt ved forkert værneting.

T var tiltalt ved Retten i Kolding til straf for overtrædelse af færdselslovens § 118, jf. § 42, stk. 2, ved på en nærmere angiven motorvejsstrækning i Lunderskov at have kørt med en hastighed på mindst 170 km/t, selv om hastigheden ikke måtte overstige 130 km/t, og byretten idømte ham en bøde samt frakendte ham førerretten betinget. For landsretten blev det oplyst, at poli-

1.2.2. Værneting

tiet havde observeret T i Kolding retskreds, men at målingen var foregået i Holsted retskreds og først var påbegyndt 200 m efter, at T havde passeret grænsen mellem Kolding og Holsted retskredse. Landsretten udtalte, at der, da hele målingen var foretaget i Holsted retskreds, ikke havde været værneting for sagen ved Retten i Kolding. Herefter, og således som tiltalen var formuleret, havde der ikke været hjemmel til at behandle sagen ved Retten i Kolding. Landsretten tog herefter de samstemmende påstande om ophævelse af byrettens dom til følge. Det fremgår af domsreferatet, at forsvareren oplyste, at han ved sagens behandling i byretten – både ved indledningen af hovedforhandlingen og under proceduren – nedlagde påstand om, at sagen skulle afvises. Landsretten behandlede påstanden om ophævelse forlods.

TfK 2006.387 V.

Kriminalretten ikke beføjet til på forhånd at afvise en sag, som ikke rejst ved rette værneting.

Ved kriminalretten i Hjørring var T, der boede i Frederikshavn retskreds, tiltalt for hæleri med hensyn til et stjålet ur, som han havde købt på en restaurant i Frederikshavn og beholdt i 9 dage, indtil han indleverede det til vurdering hos en urmager i Hjørring retskreds. Anklagemyndigheden gjorde for landsretten gældende, at der efter gerningsbeskrivelsen var værneting i såvel Frederikshavn som i Hjørring retskreds. Anklagemyndigheden havde valgt at anlægge sagen ved kriminalretten i Hjørring, da der udelukkende med sikkerhed var bevis for strafbart forhold begået i Hjørring. – Det fandtes ikke på forhånd at kunne afvises, at sagen havde en sådan tilknytning til Hjørring retskreds, jf. retsplejelovens § 696, at den ville kunne behandles af kriminalretten i Hjørring, og kriminalretten fandtes derfor ikke at have været beføjet til på forhånd at afvise sagen som ikke rejst ved rette værneting, jf. i øvrigt retsplejelovens § 704, stk. 1.

U 1991.349 V.

Som anført oplyste forsvareren i **TfK 2006.387 V** ved sagens behandling i landsretten, at han i byretten havde påstået sagen afvist. Normalt bør der da også kun efter påstand ske en prøvelse af, om sagen er indbragt for rette værneting. Anklagemyndighedens valg af værneting kan imidlertid være så oplagt forkert, at retten på forhånd kan afvise at behandle sagen, uden der er nedlagt påstand herom. Dette kan ske, hvis sagen slet ingen tilknytning har til den byret, som sagen er indbragt for.¹⁴

Det følger af retsplejelovens § 704, at når sigtede møder, prøver retten ikke af egen drift, om sagen er indbragt for rette værneting. Indsi-

14. Se herved Stephan Hurwitz: Den danske Strafferetspleje 122.

gelse er udelukket, når sigtede, førend hovedforhandlingen er begyndt, har haft adgang til at fremsætte indsigelsen, uden at dette er sket. Møder sigtede ikke, påser retten af egen drift, om sagen er indbragt for rette værneting.

Udkræves flere handlinger til forbrydelsens begreb, er den ret værneting, i hvis kreds den sidste af dem er foretaget, jf. retsplejelovens § 696, 2. pkt. Denne bestemmelse kan f.eks. finde anvendelse på overtrædelse af straffelovens § 157 (oftere gentagen forsømmelse eller skødesløshed) og overtrædelse af straffelovens § 266 c (hyppig fremsættelse af underkendte beskyldninger).¹⁵

I visse tilfælde kan der vælges mellem flere retter at indbringe sagen for. Udgør flere i forskellige retskredse foretagne strafbare handlinger, som hver især ville begrunde værneting efter foranstående regler (retsplejelovens § 696, 1. og 2. pkt.), tilsammen én forbrydelse, eller er en forbrydelse begået på grænsen af flere retskredse, eller er det uvist, i hvilken af flere bestemte retskredse en forbrydelse er begået, kan forfølgning ske ved hvilken som helst af de retter, om hvilke der på grund af de angivne omstændigheder opstår spørgsmål, jf. retsplejelovens § 696, 3. pkt.

Hovedforhandlingen kan i visse tilfælde foretages i den retskreds, hvor sigtede bor, eller hvis han ikke har bolig i riget, ved forfølgningens begyndelse opholder sig, eller, hvis han ikke findes i riget, ved den ret, i hvis kreds han sidst havde bolig eller opholdt sig, jf. retsplejelovens § 698, stk. 1. Dette kan bl.a. ske ved lovovertredelser, der ikke pådømmes under medvirken af nævninger eller domsmænd, dvs. sager, der behandles efter reglerne i kapitel 80, og ved andre forbrydelser, når der mangler sådanne oplysninger, som betinger anvendelse af § 696. Retsmøder med henblik på sagens behandling i medfør af § 831 eller med henblik på sagens afslutning ved tiltalefrafald afholdes ved retten i den kreds, hvor sigtede bor eller opholder sig, eller ved gerningsstedets værneting. Kan intet af disse værneting anvendes, vil sagen kunne behandles, hvor den sigtede er pågrebet, jf. § 694, stk. 3.

1.2.3. *Sammenlægning af straffesager*

Samtidig forfølgning mod samme sigtede for flere forbrydelser eller mod flere sigtede som delagtige i én eller flere forbrydelser, bør ske

15. Se herom Stephan Hurwitz: Den Danske Kriminalret, alm. del. 12.

1.2.3. Sammenlægning af straffesager

under én sag, hvis dette kan ske uden væsentlig forhaling eller vanskelighed, jf. retsplejelovens § 705, stk. 1.

Hovedforhandling foretages ved den ret, som er værneting for den forbrydelse, der nærmest har givet anledning til forfølgningen, jf. herved retsplejelovens § 700. Den tidligere bestemmelse om landsretsbehandling, hvis nogen af de begåede forbrydelser hører for byret, mens en eller flere andre hører under landsret, er ophævet, da alle straffesager nu behandles ved byretten som 1. instans. Giver en af de begåede handlinger anledning til nævningebehandling, skal sagen behandles i den retskreds, hvor handlingen er begået.

Retsplejelovens § 705, stk. 2, indeholder en bestemmelse om forening af straffesager, hvor fagkundskab om søforhold skønnes af betydning – og hvor der som udgangspunkt skal medvirke to sagkyndige, jf. herved § 20 b, stk. 1. – med en straffesag, der skal behandles under medvirken af nævninger, eller med en straffesag i øvrigt. I overensstemmelse med princippet i den tidligere § 705, stk. 2, der vedrørte den situation, at straffesager, der hørte under Sø- og Handelsretten eller søret forenes med straffesager, der hørte under landsretten i 1. instans (dvs. nævningesager) eller under den almindelige byret, skal de forenede sager i førstnævnte tilfælde i sin helhed behandles som nævningsag, mens de forenede sager i sidstnævnte tilfælde skal behandles under medvirken af to sagkyndige efter § 20 b, stk. 1, hvis den forbrydelse, der begrunder medvirken af de sagkyndige, nærmest har givet anledning til forfølgningen. Retten kan dog afvise at behandle sagerne samlet, hvis forening ikke findes hensigtsmæssigt.

Det er antaget, at såfremt et tilstået domsmandsforhold behandles sammen med et forhold, til hvis behandling der ikke kræves medvirken af domsmænd, behandles sagen uden medvirken af domsmænd, og at et tilstået nævningeforhold, der kunne være behandlet efter retsplejelovens § 831, og et benægtet domsmandsforhold, kan behandles ved en domsmandsret. Der er i forbindelse med denne antagelse henvist til den tidligere, nu ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 ophævede bestemmelse i retsplejelovens § 688, jf. således Hans Gammeltoft-Hansen: *Strafferetspleje I* 146f. Det hedder i lovforslagets bemærkninger vedrørende den tidligere § 688:

»Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 688 om straffesager, der omfatter flere lovovertrædelser, bygger på den retstilstand, der var gældende

indtil 1984, hvorefter det var strafferammen for den enkelte lovovertrædelse, der var afgørende for, om en sag var nævningesag. Både efter gældende ret og efter lovforslaget er det som udgangspunkt afgørende, om der konkret er spørgsmål om fængsel i 4 år eller derover. Som følge heraf foreslås bestemmelsen i retsplejelovens § 688 ophævet.«

Foreligger der et nævningeforhold, som tiltalte tilstår, og et forhold, som tiltalte ikke tilstår, og som isoleret set skal behandles under medvirken af domsmænd, bør nævningeforholdet søges fremmet efter reglerne i retsplejelovens § 831, således at det kan behandles under en tilståelsessag uden medvirken af domsmænd. Domsmandsforholdet skal behandles under en særskilt sag under medvirken af domsmænd. Den adgang, der tidligere efter ordlyden af den tidligere § 688 var til at behandle det tilståede nævningeforhold og domsmandsforholdet sammen under en domsmandsag, består ikke mere. Det var i øvrigt en behandlingsform, der måtte forudsætte, at tilståelsen blev opretholdt under hele hovedforhandlingen og indtil dom. Hvis tiltalte fragik sin tilståelse, måtte sagen vedrørende nævningeforholdet behandles ved et nævningeting. En nærliggende løsning vil dog være, at tiltalte i medfør af § 687, stk. 1, fravælger nævningebehandling, således at straffesagen, der skal behandles under medvirken af nævninger i medfør af § 686, stk. 4, i stedet skal behandles under medvirken af domsmænd. Tiltalte kan ikke tilbagekalde et afkald på nævningebehandling, når afkaldet er meddelt retten. Tiltaltes afkald har også virkning for straffesagen behandling under anke, jf. § 687, stk. 3.

I retsplejelovens § 705, stk. 1, er det angivet, at samtidig forfølgning mod flere sigtede som delagtige i en eller flere forbrydelser bør ske under én sag, hvis dette kan ske uden væsentlig forhaling eller vanskelighed.

Skønnet om, hvorvidt retten skal behandle sager mod flere sigtede under samme sag, udøves af anklagemyndigheden, der ved udøvelsen af skønnet kan tage ressourcemæssige hensyn, men også tage hensyn til at få en sag sluttet mod en tiltalt, så denne kan afgive forklaring under vidneansvar mod andre tiltalte i sagskomplekset. Det bør være ressourcemæssige hensyn, herunder den ulempe der er ved at splitte et sagskompleks op i flere retssager med den deraf følgende belastning for domstolene og for vidner, der skal møde i retten flere gange, der er afgørende, men også bedømmelsen af skyldsspørgsmålet må tillægges

en afgørende indflydelse, jf. således nedenfor **TfK 2015.707 V**. Retten kan tilsidesætte anklagemyndighedens skøn.

Ikke grundlag for at tilsidesætte anklagemyndighedens skøn, hvorefter en sag mod en tiltalt var blevet udskilt fra sagen mod en anden tiltalt.

T1 og T2 var sigtet for sammen at have overtrådt straffelovens § 293 a, jf. § 21. T1 var desuden sigtet for en række yderligere forhold, begået alene eller sammen med andre gerningsmænd. Anklagemyndigheden behandlede sagen mod T1 for overtrædelse af straffelovens § 293 a, jf. § 21, sammen med de øvrige sager mod T1 og udskilte sagen mod T2 til særskilt behandling. T1 blev ved dom af 27. november 2003 mod sin benægtelse fundet skyldig blandt andet i det omhandlede forhold. Ved den senere pådømmelse af sagen mod T2 anførte byretten, at der som følge af sagens behandling med skyldvurdering i to omgange forelå omstændigheder, som var egnet til at svække tilliden til rettens uhildede skyldvurdering. Da der ikke var oplyst omstændigheder, der kunne begrunde, at sagen mod T1 og T2 ikke var behandlet samlet, frifandt byretten T2. Landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte anklagemyndighedens skøn, hvorefter sagen mod T2 var blevet udskilt fra sagen mod T1. Hertil kom, at rettens uhildethed i forbindelse med pådømmelsen af T2's forhold var sikret ved reglerne om dommerens og domsmændenes habilitet i retsplejelovens kapitel 5. Landsretten ophævede derfor byrettens dom og hjemviste sagen til fornyet behandling.

U 2005.848 Ø (TfK 2005.126/1 Ø).

Sag mod medtiltalt ægtefælle i en straffesag vedrørende skyldnersvig blev ikke udskilt.

Den ustraffede kvinde, T2, født 1950, var tiltalt for medvirken til skyldnersvig efter straffelovens § 283, stk. 1, nr. 3, jf. § 286, stk. 2, jf. § 23, stk. 1, ved at have ladet passere, at ægtefællen, T1, havde foretaget forskellige overførsler til selskab og konti tilhørende hende, hvilke transaktioner havde påført kreditorerne i T1's selskab et tab eller risiko herfor. Sagen var berammet til hovedforhandling over 6 retsdage i foråret 2015, men retten havde kort før hovedforhandlingens start besluttet at udsætte hovedforhandlingen, da T1 på grund af en alvorlig hjertelidelse havde lovligt forfald. T2 anmodede nu retten om at udskille sagen mod hende, idet en samtidig forfølgning med sagen mod T1 ville betyde en væsentlig forhaling af hendes sag. T2's forsvarer henviste bl.a. til, at dispositionerne var foretaget for ca. 5 år siden, og T2 var blevet sigtet i 2012. Det fremgik af lægeerklæringen, at T1 led af en alvorlig hjertelidelse og derfor ikke ville være i stand til at møde i retten det første ½ til 1 år. Udsættelsen ville betyde, at T2 i en årrække ville have den uafsluttede sag hængende over hovedet, og det var en stor psykisk byrde for hende. Landsretten stadfæstede byrettens afgørelse, hvor anmodningen om udskillelse af sagen mod T2 ikke var taget til følge, idet det måtte antages, at bedømmelsen af forsæt til berigelse ikke hensigtsmæssigt kunne ske særskilt

for hver af de tiltalte, hvorfor der måtte ske en samlet og samtidig skyldvurdering, jf. retsplejelovens § 705, stk. 1.

TfK 2015.707 V.

Er der i et sagskompleks med flere tiltalte en eller flere af de tiltalte, der tilstår, kan deres sager søges fremmet som tilståelsessager efter retsplejelovens § 831. Disse sager vil da ofte være pådømte, inden de øvrige tiltalte får behandlet deres sager, og de domfældte kan, såfremt deres domme er endelige, føres som vidner i sagerne mod de øvrige tiltalte. Anklagemyndigheden skal give sit samtykke til, at en sag kan fremmes som tilståelsessag efter § 831. Anklagemyndigheden skal ligeledes i nævningesager, hvor der sker samtidig forfølgning mod flere tiltalte give sit samtykke til, at sagen for en eller flere af de tiltaltes vedkommende – hvis alle de tiltalte ikke er enige herom – fremmes under medvirken af domsmænd i stedet for nævninger, jf. § 687, stk. 4, og nedenfor under 3.2.3.

Retten kan på begæring eller i embeds medfør beslutte adskillelse af de straffesager, som er forenede i henhold til retsplejelovens § 705, jf. herved § 706.

Med parternes samtykke kan retten forene flere selvstændige straffesager til én sag. Samtykke kræves dog ikke i de tilfælde, der er nævnt i retsplejelovens § 705, stk. 1, jf. herved § 707. Efter § 708 kan retten omgøre beslutninger, der er truffet i medfør af §§ 706 og 707.

Om sammenlægning af ankesager, se nedenfor under 6.15.

1.3. Udvidelse af tiltalen – berigtigelse af anklageskriftet

Ofte er der spørgsmål under straffesagen om at foretage ændringer i tiltalen. Det kan skyldes, at anklagemyndigheden ønsker yderligere strafbare forhold inddraget under sagen, eller at der er fejl i anklageskriftet. Det kan også vise sig, at bevisførelsen under hovedforhandlingen afdækker omstændigheder, som medfører, at der må foretages berigtigelse af anklageskriftet.

1.3.1. *Inden hovedforhandlingen*

Inden hovedforhandlingen kan anklagemyndigheden berigtige angivelser i anklageskriftet eller udvide tiltalen til andre strafbare forhold